

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložila studentka: Soňa Bernášková Chňupová

Název práce: Štát v procese vyrovnávania sa s komunistickou minulosťou – komparácia prístupu Českej republiky a Slovenskej republiky k vytváraníu legislatívnej a inštitucionálnej bázy

---

Oponoval: PhDr. Petr Šafařík

1. OBSAH A CÍL PRÁCE:

Bakalářská práce přináší pokus komparovat, jak v České republice a ve Slovenské republice probíhá vyrovnávání se s komunistickou minulostí, a to v oblasti legislativní, institucionální a trestněprávní.

Diplomantka věnuje pozornost i příslušné politice paměti v polistopadovém Československu. Cílem pojednání je zejména zjistit odlišnosti v přístupu české a slovenské společnosti ke komunistické éře a analyzovat, jak se tyto odlišnosti pojevily na intenzitě a podobě politiky paměti (s. 2).

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ:

Soňa Bernášková Chňupová svou práci vhodně tematicky zúžila a dobře ji strukturovala. Bakalářská práce obsahuje všechny požadované obsahové náležitosti. Mezi její klady patří, že dostatečným způsobem ozřejmila některé klíčové pojmy tematického komplexu *vyrovnávání se minulostí* a že srozumitelně vyjádřila hypotézu a vrátila se k ní v závěru. Zdařilé jsou i přílohy se seznamem a časovou osou vybraných dekomunizačních legislativních a institucionálních aktivit v ČR a SR (do roku 2007) a s výsledky hlasování o příslušných normách.

Předložené pojednání nicméně obsahuje některé nedostatky. V úvodu i dále v textu chybí výslovné vymezení horní hranice sledovaného období. Autorka explicitně zmiňuje roky 2013 a 2014 (s. 19), jinak ale nejmladší část časového záběru zmiňuje jen vágně slovy „dodnes“ (s. 17, 41–42) a tak podobně.

Bývalo by bylo vhodné výběr sledovaných nástrojů politiky minulosti výslovně vymežit a zdůvodnit, a to i časově. Předěšlo by se tak otázkám, proč není zmíněna například problematika českého zákona o účastnících odboje a odporu proti komunismu (č. 262/2011 Sb.) – výraz „odboj“ se v práci nachází jen jednou, a to v jiné souvislosti (s. 23).

Komentář vybraných zdrojů měl být obsáhlejší, sestává jen z jednoho odstavce (s. 3–4). U více zdrojů měl být připojen i (hutný) hodnotící komentář. Velmi by se to hodilo například ohledně knihy Pavla Žáčka *Boje o minulost – vždyť Žáček coby někdejší ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů byl aktérem i politických sporů o ÚSTR*.

Přestože Soňa Bernášková Chňupová ohlásila zájem hlavně o politické debaty a příslušnou legislativu, zmiňuje místy i stanoviska odborné obce. Škoda, že jim věnuje jen velmi malou pozornost. Přitom zajímavou součástí dané problematiky je i to, nakolik a jak docházelo k interakcím mezi odbornou a politickou sférou a nakolik se příslušné diskurzy ovlivňovaly. Pozoruhodným a lehce dostupným pramenem, který je sice autorkou zmíněn, ale více neanalyzován a nekomentován, je i nález Ústavního soudu ze 13. 3. 2008 týkající se podnětu

skupiny poslanců proti zákonu č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů. Tento nálezn Ústavního soudu je tím zajímavější, že jej doprovodilo sedm odlišných stanovisek ústavních soudců (jedno z nich napsané dvěma disentujícími ústavními soudci). I to mohlo studentku vést k pokusu analyzovat danou materii více do hloubky. Je škoda, že místy tíhne ke zjednodušenému členění odlišných přístupů jen podle politické levice a pravice.

Studentčino posouzení činnosti Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV) je jen zkratkovitě (s. 21–22). Krajně torzovitou, resp. pouhou několikaslovnou zmínkou je pasáž o „križi okolo ÚDV za vlády ČSSD“ (s. 29).

Krátkou pasáž o kritice směřované vůči ÚDV by bývalo bylo dobré doložit odkazem a bibliografickými údaji alespoň několika příkladů této kritiky. Stejně je tomu s autorčíným tvrzením o politických tlacích na slovenský Ústav paměti národa (s. 35) – i zde by bylo vhodné uvést alespoň odkaz na několik textů pojednávajících o dané problematice. Totéž platí i ohledně části věnované „politickým bojům o vliv“ v českém Ústavu pro studium totalitních režimů (s. 40). Je to problém tím více, že v závěru diplomantka ohledně ÚSTRu tvrdí, že je terčem „pokusů o politizaci či zrušení“ (s. 42). V pasáži je zjevně míněna nejmladší současnost (srov. slovo „dodnes“, s. 42), ovšem pro dobu následující po roce 2007 a již zmíněném tehdejší návrhu skupiny poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na zrušení zákona nebo částí zákona č. 181/2007 Sb. by tvrzení o pokusu či pokusech o zrušení ÚSTRu šlo sotva doložit. Je třeba přesněji rozlišovat význam jednotlivých slov: jako pokus o zrušení má smysl označit podnět k Ústavnímu soudu nebo návrh příslušného zákona, nikoliv pouhé názory pronesené v politických či publicistických textech. *Ostatně ani ty diplomantka nijak nedokládá.* Soudím, že se jedná o nedostatečnou autorčinu rezistenci vůči některým frázím či floskulím přítomným ve veřejném prostoru.

Obdobný problém shledávám i na konci závěru bakalářské práce: autorka „aktuálnímu spočenskému a politickému vývoji“ připisuje „narůstající míru tolerance vůči ideologii komunismu“ (s. 42–43), ale nijak to nedokládá výše v textu ani v závěru. Když sama tolik zůstávala u parlamentních politických stran a legislativního procesu, nabízejí se ke zvážení výstižnosti citovaného výroku volební výsledky na Slovensku a v České republice z posledních let. Například volební zisky Komunistické strany Slovenska do Národní rady SR od roku 2002 klesají a ve volbách v letech 2010–2016 byly vždy pod 1%.¹

Při popisu legislativní cesty pojednáváných norem by bývalo bylo přínosné uvádět a ve výkladu zohledňovat i tehdejší rozložení sil v jednotlivých zákonodárných orgánech, pomohlo by to například při líčení vzniku zákona o č. 181/2007 Sb. (o Ústavu pro studium totalitních režimů atd.). V roce 2007 byly výrazně jiné proporce politických stran zastoupených v Senátu (který v dané věci přišel s návrhem zákona; po senátních volbách v roce 2006 získala ODS v Senátu nadpoloviční většinu) a v Poslanecké sněmovně České republiky.

Je škoda, že diplomantka ve svém výkladu nijak neodkazuje na přílohy.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ:

Po formální a jazykové stránce je předložené pojednání zdařilé. K některým (spíše drobnějším) nedostatkům v této oblasti uvádím následující: v poznámce pod čarou č. 8 je chybně citována úvodní stať sborníku Rozdělení minulostí; autorem úvodu je Michal Kopeček, nikoliv další čtyři spoluautoři publikace.

¹ Srov. část „Parlamentní volby“ webového portálu Statistického úřadu Slovenské republiky zde https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/elections/parliament/about!/ut/p/z1/pZHLDoIwEEU_qUMpUJYFBWqllEAszGsDlmiC-P3C6hxRTFxs2c096ZEiQNwb59dKf23l379jvcD-geK6V5EFgCoNj6lKuClSn3qJlYpJ6AzJMvgO_yNchS6DjfMAuYQ3BoR4WmwmdxuMrTaGiHIBKpQAf3wDg_PuOpm8_jEXCPAXAVevAFMk-9zPbBmGb_G9-mCkBv_mGgP_414DmeDXBCTFtYOkOXPokNE5hgRkYt3C77MqoJPdE7qAYIU!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ [4. 6. 2017].

Poznámka pod čarou č. 16 obsahuje neúplný bibliografický údaj (daná publikace je textem z určitého kolokvia, což by mělo být v zápise uvedeno stejně jako stránkový údaj – zmíněná stať je i v internetové verzi číslovaná).

Bývalo by bylo vhodné jinak zkracovat opakované bibl. odkazy, a sice i s uváděním začátku názvu publikace, nikoliv psaním zkratky „(c. d.)“. Obzvlášť je to patrné v případě, kdy bakalářská práce čerpá z více prací jednoho autora (srov např. ohledně Lubomíra Kopečka na s. 26).

Místy měl být text více členěn na odstavce – např. strany 16, 25 a 37 nejsou na odstavce členěny vůbec.

Českou republiku nelze nazývat (ani ve slovenštině) jednoslovně „Čechy“ (např. na s. 3, 22, 25 či 42).

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE:

Soňa Bernášková Chňupová si zvolila poměrně náročné téma spojující problematiku historickou, politickou a právní. Velkým kladem jejího pojednání je pokus o komparaci mezi Českem a Slovenskem a práce i s primární literaturou (stenografické zápisy z parlamentních rozprav). Ohledně hloubky zpracování sice – jak uvedeno výše – leccos postrádám, nicméně celkově soudím, že text dobře splňuje nároky kladené na daný typ kvalifikační práce.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ:

Doporučuji, aby studentka při obhajobě prohloubila svůj výklad o odlišných náhledech na zákon č. 181/2007 Sb. (o Ústavu pro studium totalitních režimů atd.) a aby při tom více využila nález Ústavního soudu ze 13. 3. 2008 a názory pocházející z odborné, zejména historiografické obce.

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku *velmi dobře* (2). Nicméně pro případ diplomantčina výborného výkonu u obhajoby souhlasím s případným udělením známky *výborně* (1).

Datum: 4. 6. 2017

Podpis: Petr Šafařík